

ANUL III

DIARIU BELETRISTIC SI ENCICLOPEDICU-LITERARIU CU ILLUSTRATIUNI.

Din scrierile inedite alui SIMEONU BARNUTIU

I.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Cu privire la limba româna.
Introducere.

Simeonü Bärnuțü, precum am dîsü m.i. susü, sa ocupatü mai alesü cu študiulü șciințilorü juridice și filosofice, dar' totü cu acea sirguintă și profunditate sa nisuitü dënsulü a fi acasă și deplinü orientatü și în istoria națională și în študiulü limbei româneșci.

Dovadă despre cunoscințele largi cășcigate pre terenulü istoriei naționalë și cu privire la trecutulü neamului românescü, ne serveșce nemoriatoriulü lui discursü rostitü pre câmpulü libertăței și opulü sëu »Dreptulü publicü alü Românilorü;« mai puçinü cunoscute însë suntü ideile lui Bärnuțü în materia limbistică, de acea ca se se cunoscă și aceste vomü da publicității unele lucrări a lui, ce au forma de simple disertățiuni, dar' poședü o valóre netăgăduită și ni potü fi de mare folosü și nouë și generațiunilorü viitoare pentru principiile cele sănătöse ce le cuprindü în sine și le profesază.

Mai înainte însë de ce am face acësta se căutămü a răspunde la întrebarea: de care școlă am potea dice că sa țenutü Bärnuțü după ideile și vederile lui în materia limbistică?

Șciutü lucru este, că pre tēmpulü cam dintre anii 1850 și 1865 gramaticii nostrü luară trei di-

recțiuni deosebite; era direcțiunea latinistilorü estremi în frunte cu Laurianü, care în Tentamen criticum urmă și desvoltă principiulü latinității cu possibila severitate; direcțiunea istorico-latinistă moderată sēu direcțiunea Cipariană, carea întrodusē študiulü evoluțiunei istorice a limbei tinđindü a reinvia formele și elementele vechi și mai originale; pre urmă direcțiunea anarchică sēu extremă, ce o urmau Româniü de dincolo și mai alesü aceia, carü neavēndü ocaziune de a face študiile aprofundate, ce le făceau cești de aci asupra limbei, începură a scrie cum le pica în condeiü și cum le venia fără se urmeze unü sistemü öre-care.¹⁾

Bärnuțü era aderentü cu trupü și sufletü a direcțiunei istorico-latiniste moderate; și acësta o dovedesü atätü scrierile lui câtü și mărturisirea ce o face elü singurü în o epistolă adresată lui, Cipariü din Pavia cu dt. ^{10/12} 1853 în carea scrie: »Am totü auđitü că vei tipări gramatica; io nu-ți dau nici unü învētü, *ma se äi da-o afară a-și dori, ca se pui din verbü toți tēmpü obșoleți din cărțile bētrâne, asemenea se aduci înainte și celelalte părți ale cuvēntului tôte câte au ișitiü din usü și-ți suntü cunoscute, petrecându-le tôte cu câte probe vei fi avēndü din cărți și din bētrâni.* Una gramatică mai

¹⁾ Mai pre largü veđi: A. Densușanü Istoria limbei și literaturēi rom. pag. 201 și urm.

bună decâtu cele ce au eșitū până acum e cu toțulu de lipsă, ca sē avemū pre ce sē ne rădīmămū cândū scriemū câte ceva. De ortografiā nu dīcū nemica, că șciū că n'am datū nice una datā planū de ortografiā, nicī Italianiū nu sūntū uniți în ortografiā. «¹⁾

Bărnuțiū era unū apărătorīū aprigū a romanitāții limbei române și nu sē putea de locū împāca cu idea de a sē primī în limbā elemente eterogene, — străine de natura ei ca limba italicā. Motivele le desfășurā pre largū în următōrea sa lucrare, pre carea o publicamū în întregulū ei cuprīnsū, — și în care sē ocupā Bărnuțiū cu întrebarea, *dacă avemū sē urmāmū literațiilor, cari apără cuvinte, forme și sunete străine în limba noastră, au sē ne aliemū cu cei ce sustēnū, cumcă limba noastră trebuie curățită de eterogenitāți și desvoltată numai din elemente naționale și după propriulū principiu naționale*, — o întrebare acēsta, ce trebuia totū omulū cu judecatā sē și-o punā în mijloculū confusiunei cauzate de anarchia ce domnia în Moldova și Muntenia de acelu timpū; iar' rēspunsulū ce-lū dā Bărnuțiū la întrebarea pusā pōte servi de învățaturā și pentru acei literați de astāđi, cari stāruie pentru primirea necondiționată a totū soilū de cuvinte turceșci, slavoneșci, bulgāreșci, nemțēsci, ungureșci. ș. a.

Apērarea principiului romanitāței în limbā.

Desvoltarea limbei la fie-care națiune merge alătura cu desvoltarea vieții sale; ce direpțiune ia vieța naționalā întru desvoltarea sa, acea direpțiune urmēzā și limba, de multe-orī acea direpțiune e falsā, impusā de străini sēu de neînțelepțiunea propriā și atunci și limba încă sē abate dela cursulū sēu celū firescū și rētāceșce până sē pierde cu totulū și pierē dimpreună cu națiunea.

Pentru ca vieța naționalā sē nu sē abatā dela scopulū ei, e dātorīū sē îngrijascā totū corpulū naționale, asemenea e dātorīū sē îngrijascā totū corpulū naționale și pentru ca limba sē se desvolte în armoniā cu spiritulū națiunei, darā în particularū acēstā dātorință sē țēne mai de aprōpe de colegiulū literațiilor.

Care e însă acelu îndreptariū supremū și securū, carele ne va arēta, ce direpțiune are sē iae și sē urmeze limba noastră întru desvoltarea sa, și *dacă avemū sē urmāmū literațiilor, cari apără cuvinte, forme și sunete străine în limba noastră, au sē ne aliemū cu cei ce sustēnū, cumcă limba noastră trebuie curățită de eterogenitāți și desvoltată numai din elemente naționale și după propriulū principiu naționale?*

Acelū îndreptariū supremū și securū, după a mea părere, nu e altulū, decâtū spiritulū carele a apēratū și a țēnutū pre Romāni de facū și astāđi o națiune destinsā de alte națiuni.

Faptele principale prin cari sa revelatū acēstū spirītū sūntū următōrele:

1. Romāniū sau feritū totū-dē-una de amesteculū cu alte naționalități; acēstā notā distinctivā o aflā în Romāni și Gibbon,¹⁾ unde dīce, că Romāniū au fostū încunjurați de barbari, dar' nu sau amestecatū cu ei; și noi potēmū dīce, că pre acei, cari sē vorū fi amestecatū, elementulū românū i-au absorbitū cum absorbē marea riurile, și i-au asimilatū cum asimilēzā corpulū nutremintele de nu sē mai cunoscū.

2. Precum dīce Bonfiniu, Romāniū din Dacia sau bātutū mai multū pentru limbā decâtū pentru vieță; de securū că nu pentru amesteculū de cuvinte și forme străine ci în contra aceluia.

3. Ei sau numitū pre sine totū-dē-una Romāni și limba lorū: limbā românescā, și prin acēsta au arētatū, că voiescū a rēmānea distinsī de alte națiuni. Spre întārirea acēstui asertū fie de ajunsū următōrele: Cartea de învățaturī creștine tipāritā în Jași la a. 1643 are titlulū: „carte românescā.”

În prefațiunea Codicelui de legi tipāritū în Jași sub V. Lupulū la a. 1648 Moldoveniū sē numēscū poporū »romānescū.»

Mironū Logofētulū scrie în tipulū următorīū de numele Moldovenilorū și a Muntenilorū după ce au descālecatū Traianū: »Numele *Italia* este vechiū la tōte istoriele vechi lātineșci după Italū craiulū lorū. Nemțiū Italianului dīcū Vallios, și Moldovenilorū și Muntenilorū iarā așa Vallios, Unguriū dīcū Italianului Olah și țerei Italiei așīșdereā. Leșiū dīcū Vlosca Zemle, adecă țara Vlahului, iar' țerei nōstre Voloska Zemle.

Veđi-te acum cetitorīule ca într-o oglindā și priveșce de unde ești, lāpēdāndū dela tine tōte celelalte basne câte uniū au însămnatū de tine din neșciință rētācindū.

Cine au fostū în Italia sē vedā pre Italiani sē ia aminte, nu va trebui mai mare dovadā sē credā că unū neamū cu Moldoveniū sūntū... că și limba este dovadā, că în graiulū nostru până astāđi sūntū cuvinte unile lātineșci, altele italie-nesci. . . .

Așa și neamulū acesta, ce scrie țērilorū acestora nume dreptū, și mai vechiū este Rumānū adecă Romleanū dela Roma. Acēstū nume din descālecatulū lui Traianū, și cātū au trāitū în munți în Maramorus și pre Oltū, totū acēstū nume au țēnutū și țēnū și până astāđi și încă mai bine Munteniū decâtū Moldoveniū, că ei și acum dīcū și scriu țara românescā, și Romāniū cei din Ardēlū. Iar' străiniū dimprejurū le dīcū Olach, de pre Vloch, Olah, Voloși, totū dela străini sūntū pusē aceste numiri după Italia, cărorā dīcū Vlachū; apoi mai târđiu Turciū de pre numele domnilorū ce au închinatū țērile la Turci ū dīcū Moldovei Bogdan iarā Muntenilorū Karavlach. Că acēstū nume Moldova este de pre apa Moldova după alū doilea descālecare acēstei țēri de Dragos Voda, și Muntenilorū orī de pre munte orī de pre apa

¹⁾ Archivū pentru Filosofā și Istoriā de Cipariu a. I. Nr. 6.

¹⁾ Gibbon History of the decline and fall of the Roman empire. Chap. XI. Nota 13.

Oltului Olteni, Leșii dîcîu Molteni. Iară acela, care este vechiu nume stă întemeiat și înrădăcinat: Român, cum vedem, că macarcă ne răspundem Moldovanu, noi nu dîcemu întrebându *șci moldo-veneșce* ci dîcemu *șci româneșce* adecă *romlâneșce*? stă dar' numele cel vechiu ca unu temeiu neclătitu deși adaugu orî îndelungate vremi orî străinii alte numiri, totu acelu din rădăcină rămâne neschimbatu. Deci așa este numele țerei noastre și țerei munteneșci celu dreptu și de moșia Român, cum se răspund și toți cei din țara ungerescă locuitorî, și Muntenii răspund și scriu țerile lor țara românească.» (Din unu manuscrîptu).

4. Atătî Polonii cătu și Ungurii i-au numit și-i numescu locuitori de Italia, va se dîcă națiune de origine propriă.

5. Îndată căci sa deșceptatî din somnî la apelulî muselorî reînviatî Românii au începutu mai întăiu a-și curățî limba, și prin acêsta încă au arêtatî, că nu voiescu a adopta și a suferî principiu străinî în limba lorî.

6. Uniformitatea cea singulariă a limbei româneșci din tôte părțile lăcuite de Români încă arată unu spiritî de unitate intelectuală, carele a lucratî și aci după simbolulî nostru naționale: »unulî pentru toți și toți pentru unulî» — o limbă pentru toți și toți pentru o limbă.

Iacă acesta e geniulî, carele i-au condusî până acuma pre Români de facî și astădî o națiune! elu este spiritulî unităței și alî frăției, cu care sau distînsu Românii de alte națiuni totîdê-una, încătî puține națiuni mai suntî, carile se aibă o limbă atătî de uniformă precum e limba Românilorî.

Acestî spiritî dar' se cuvîne se ne fie îndreptariulî supremî și de acum înainte nu numai în vieța politică, dar' și în limbă.

Acum fiindu lucru evidentî, că dacă ar' fi iertatî, ca unii scriitorî se umplă limba cu cuvînte, și cu forme ruseșci, alții cu cuvînte și forme turceșci, alții iară cu de cele ungerescî și nemțescî, atuncî nu numai că nu sar' potea efeptuî acêsta unitate intelectuală ci încetu cu încetul ar' perî de totî și cea ce se află astădî în limba noastră; de acea nemica nu se uneșce mai bine cu spiritulî naționalității nostre, decătî a ne curățî limba de eterogenității, a-o cultiva din elemente naționali și după principiă proprie a-o modula, și a-o reforma după forme naționale.

Acei ce apără elemente și forme eterogene în limba noastră, pôte din ilusiune, că acele și-ar' fi cășcigutî dreptî de naționalitate prin usî îndelungatî, au se observe, că elementele eterogene numai atuncî sar' potea considera în limba noastră ca necesarie și esențiali, cându ar' potea se demostre cineva, cumcă Românii suntî o amestecătură din mai multe ginți, bună-ôră ca Inglezii, cea ce n'a demonstratî nimene până acum. Și dar' elementele cele eterogene ce le avemî în limba noastră nu se potî considera ca proprietăți esențiali a le limbei, ci numai ca neșce pécate străine, carile sau vîritî în limba noastră așa, că fiindu »attorniata la

patria rumena da terre slave,« precum dîce Veggezi, »avendo la Bulgaria e la Valachia formato nel secolo IX un solo stato, la lingua rumena accolse numerose voci slave, di cui oggi si va sbarazando, come il greco moderno si dismethe dei vocaboli turchi.»

Așa precum cuvîntele cele turceșci nu suntî esențiali limbei grece, în cătu acêsta se pôte desface de acele fără de periclitarea, chiar' cu înflorirea organismului sêu: așa nu suntî esențiali nice cuvîntele și formele cele slavone limbei româneșci, și acêsta încă se pôte desface de acele-și fără de nice o periclitare a organismului ei.

Principiulî limbei nostre e principiulî romanității, carele eschide tôte principiile eterogene; în contra acestora protestă spiritulî naționalității româneșci, cu carele suntî în opozițiune contradictoriă; — protestă tótă istoria Românilorî, cariî sau luptatî mai multî pentru limbă decătî pentru viață până în dîlele nostre; — protestă toți Românii de astădî, cei ce au minte destulî de luminată și inimă destulî de generosă ca se recunoscă, cumcă principiile eterogene au adusî preste noi acestî întunerecî, în carele orbecămî și astădî mare parte de nu ne vedemî calea în cotro se mergemî, totî principiile eterogene au aruncatî și pomulî discordiei între literații nostri de astădî, și acum ne amenință unitatea intelectuală, fără care nu pôte se aibă locî nice chiar' naționalitatea.

Se însemnămî înse bine Domnilorî, cumcă a apăra elemente străine adecă cuvînte, forme și sunete străine în limba noastră va se dîcă a apăra principiă străine, adecă principiu rusescî, ungerescî, nemțescî ș. a., apoi până cându va fi limba noastră, precum dîcea Carra ¹⁾ pre la 1781 »un langage barbare, et corrompu, qui n'offre null'énergie, nul goût et nulle idée abstraites,« până cându limba familiei, limba tribunalierilor, limba miliției, limba șciințelorî, limba besericeî nostre va geme de cuvînte și forme slavoneșci, potî se se ducă Rușii nunumai preste Prutî, dar' și preste Nistru, că numai pamentulî nostru va fi liberî, iară noi vomî porta și după acea stigmatele servituției străine cum le-am portatî și mai înainte; ce e mai multî, dacă sar' adopta acea sofismă a toleranțîi eterogenității limbistice, ca se se suferă ce e dreptî formele cele vechi naționale, dar' cuvîntele cele ce se întroducî acum se se modeleze după forme străine numai se sune bine;

¹⁾ Carra educătorulî filorî principelui Moldovei la a. 1781 descrie limba românească cum urmêză: »la langue valaque et la moldave sont à quelque mot de difference la même. Cette langue derive en grande partie du latin, comme par exemple le mot: *pouiné* pane, *mouiné* mane, *apa* aqua, *vinu* vinum, *vento* ventus etc. en partie du slavon ou russe, comme *slouga*-serviteur, *prapadito*-perdu, et du polonois, comme *vaivoda*-voivode, prince. Il s'y est introduit d'ailleurs un certain nombre de mots turcs et tartares, qui sont ensemble forment un langage barbare, et corrompu, qui n'offre nulle energie, nul gout, et nulle idee abstraites. Les caractères d'écriture et d'impression sont enpartie grecs, russes et tartares. Le grec vulgaire est la langue polie de la cour des hospodares et des gouverneurs de provinces. On y parle ausi l'italien et le francais.

Văzută în avem cupul nostru national bun, Constitutivul nostru national, castia noastră natională, economia natională

asemenea dacă se va adopta toleranța sofistică, ca să suferim, ce e drept, materia limbei cea română, carea se află astăzi în limba noastră, dară de acum înainte să nu fim așa de susceptibili, ci să introducă fiecare cuvinte din ore-care limbă: *atunci limba noastră, cea ce au suferit și până acum destul, prea mult, încet cu încetul și va pierde caracterul romanității, prin amestecul și precumpănirea elementelor străine împreună cu caracterul limbei va peri și caracterul națiunii, națiunea și va pierde consistența, tradițiunile, reminiscențele naționale și nu va mai avea istorie.*

Iacă Domnilor! ce urmăz din principiul eterogenității și din acea toleranță sofistică; vedeți, cât e de maestru acestu principiu înșălătoriu, elu acum cere pace și toleranță, fiindcă și vede atacat dominiul usurpat de atâta timp, însă mai apoi când i va veni bine iarăși ne va profana altariile și tribunalele; se nu-i dăm pace Domnilor, până ce nu-l vom curăți cu totul din limba noastră, dar' nice să-l tolerăm, fiindcă toleranța nu se întinde până acolo, ca să tolerăm și despotismul, neștiința și erorile cele ce ne aduc stricățiune și pierire.

Să adoptăm așadar D.-lor! această idee ca regulativă: cumcă spiritul cel adevărat și propriu al naționalității noastre e spiritul romanității, spirit de unitate, de frăție, de independință; cumcă limba noastră e principala columnă, pre carea răpaușă naționalitatea noastră; cumcă unitatea intelectuală nu e cu putință fără de uniformitatea limbei. Și acum să vedem ce e de făcut, pentru ca limba noastră să răspundă atât destinațiunii sale ce are ca limbă în general cât și destinațiunii sale de limbă românească.

(Va urma.)

P E R U C A .

— Novela originală. —

(Fine.)

VIII.

A doua zi doctorul se scula de demineta, se imbraca cu ingrigire, luă un cieu cu rum și dade servitoriului seu fidelu scrisorea către Angelica.

— »Dacă până la zece ore nu mă inapoiez,« duse elu, »vei duce această scrisore din partea mea dómnei Profesescu.

Apoi luă palaria și bastonul și se îndreptă spre clubu, unde-lu așteptau martorii sei.

Abia plecase doctorul, cându servitoriul seu, un băiat de țeranu fostu tovarășu alu jucăriilor sale din copilăria, șcerse o lacrimă, că-ci aușise și elu, ca toți Gășesceni, istoria duelului, și-i era milă de stăpănu-seu.

— »Nu se pôte,« i-și duse elu, »ca unu domnu atât de bun să moră. Mă voi duce chiar' acum la coconița și o voi roga să-lu scape.«

Cum duse și făcu.

Angelica nu șcia încă nimic; de acea remase înmărmurită, cându vedu pe servitoriul doctorului întrându la ea cu ochii plini de lacrimi și-lu auși dîcîndu: »scapă-lu, coconița, scapă-lu pe domnul doctoru, e unu om bun.«

— »Dar' ce are domnul doctoru?« întrebă ea.

— »Să duelază, coconița, acum la optu césuri cu coconul Miltiade.«

— »Să duelază?« întrebă ea mirată.

— »Da, coconița, și mi-a dîsu să-ți aducă scrisorea asta la zece, dacă nu se va întorce, adecă, cum credu eu, dacă va mori. Eu o aduc acum. Te rog coconița, scapă-lu pe bietul meu stăpănu.«

Angelica smulse scrisorea din mâna servitoriului, rups plicul îngrabă și ceti următoarele:

Dómna!

»Cându veți ceti aceste rânduri nu voi mai fi. D.-voastră a-ți voit să curgă sânge; sa versatu dar' sânge tineru și o inimă tinera a încetat de a mai bate.«

»A-ți voit să fiă așa, și cu toate acestea n'am încetat de a vă iubi nici unu momentu.«

»Ultimul nume ce am pronunțat a fostu numele d.-voastră, ultimul meu gându a fostu pentru d.-voastră.«

»Vă iertu, că-ci vă iubesc!«

Gheorghe Brădescu.

Abia isprăvindu cetirea, Angelica mototoli scrisorea, o vîri în busunariu și duse cu o voce vibrantă: »lute, o trăsura!«

Până cându se imbracă ea, birja sosi. Angelica se aruncă în fundul trăsorei, care condusă de servitoriul doctorului, așdatu pe capră, plecă spre locul duelului.

În Găsești nu mai fusesu duelu; de acea totă lumea vorbea de importanta întâlnire a unui liberalu cu unu conservatoru. Deși se șcia, că cei doi ómeni erau rivali pe lângă Angelica, totuși, grația portărei lui Brădescu, causa duelului se atribui rivalității politice.

Toți cunoșceau locul duelului și condițiunile lui; de acea cu micu cu mare se îndreptară spre acelu locu, pentru a vedea fația în fația pe campioni celor două partide politice mai importante.

Cându ajunse Brădescu cu martorii sei în pădure, rămase mirat de multa lume, care se plimba pe sub copaci.

Muțunachi era deja acolo cu martorii sei. Spăteanu țenea în mână două florete invélite în postavu.

Adversarii se salutară.

— »Domnilor,« duse doctorul, »acastă mulțime o se ne supere. Credu, că suntu de ajunsu martorii aleși de noi și am poté căuta unu altu locu de duelu, unde am fi scutiți de curiosi.«

— »Orî unde ne-am duce,« observă Spăteanu, »acastă mulțime ne va urma. Este dar' mai bine să rămănem aci; celu pușinu veți avea de martori întregul orașu și se va dovedi mai ușor, că lucrurile sau petrecutu în regulă.«

Isusū reafiatū de mama sa.

— »Bine, atunci!« dise Brădescu. Apoi adresându-se lui Muțunachi, »imi dai voiă să scotū pălăria și gheroculū; este prea caldū.«

Muțunachi, fără a dice unū cuvēntū, făcū unū semnū aprobătoriu din capū si imită pe tinērulū doctorū, care se desbrăcase și aruncase pălăria pe iarbă.

Era o frumósă și de vară. Unū ușorū vēntulețū adiidū făcea se murmure frunțele copacilorū și aducea mirosū de teiū înfloritū. Pe vērurile firelorū de iarbă scipiau încă picături de rouă, ca nișce bóbe de diamantū. Cățiva sticleți legânați pe ciulini să îngâneau în cānteculū lorū ascuțitū, iar' nișce vrăbioi obraznici se certau pe crecile unui salcāmū.

Tóte sgomotele naturei vesele și fericite într'o deminētă caldă și parfumată, amestecate cu murmurulū multimei, care prefăcându-se că se plimbă trāgea cu cōda ochiului la grupulū adversarilorū, erau ca musica vieței acompaniāndū lupta de mórte ce era se se încingă.

Spăteanū oferī lui Brădescu se-și alégă arma. Acesta pusē mână pe o floretă la întēmplare, o luă, o îndoi ca se-i încerce elasticitatea, apoi salutāndū se pusē în gardă și întâlni fierulū adversariului, care făcuse totū așa. Muțunachi era fórte palidū dar' avea o țenută corectă; i-și conservase pletele de abanosū pentru a potea sustēne, că istorisirea lui Brădescu era o calomniă.

Cāndū oțelulū zingāni lovindū altū oțelū, razele sórelui reflectate scóseră scānteii fulgeiátore și tótă lumea, care se plimba, se opri în locū ca fermecatā și se întórsē cātră duelanți.

În același tēmpū o trāsură se vedea venindū pe șosea în góna cailorū.

Brădescu atacă întâiū dāndū o lovitură, dréptă cu atāta potere, încātū adversariului sēu îi trebui o mare rápediciune de mișcare și o paradă energicā pentru a depărta vērfulū ascuțitū, care-i atinse giletca.

Abia se retrasesē în gardă doctorulū, cāndū Muțunachi ripostă cu o fentă de tertū, din care cu unū semicercū repede ca fulgerulū trecū în lovitură de cvartū. Amēndouē mișcările fură parate cu perfectiune și floretele erau iarāși legate în gardă, cāndū, o trāsură se opri și o femeia, care nu era alta decâtū Angelica, sári josū și inaintā rapede în spre duelanți strigāndū de departe: »Opriți-vē, opriți-vē, pentru Domnețēu!«

Muțunachi auzī strigătulū și pentru o secundă întórsē capulū.

În aceeași secundă, doctorulū dede încă o lovitură dréptă. Muțunachi surprinsū parā greșitū aruncāndū în susū cu potere vērfulū floretei adversare, care-i sgăriā fruntea și printr'o ciudată întēmplare se infipse în pērucă.

Cāndū doctorulū i-și retrase floreta rapede, pentru a se pune în gardă, smulse și pēruca, ce rămasesē în vērfulū oțelului.

Unū hohotū de risū isbucni din tóte piepturile.

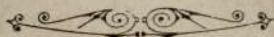
Angelica ajunsese într'acea aprópe de duelanți; ea se opri rușinatā și desceptāndū-se din frica, ce o stăpānise, surisē fără voiă.

Martorii încă rideau, iar' doctorulū uimitū de întorsătura caraghiosă, pe care o luase drama începută, țenea încă floreta întinsă cu pēruca în vērfulū ei și nu șcia, dacā trebuia se ridā sēu se se supere.

Muțunachi dusē mână la capū și o retrase plină de sānge, dar' spaima lui fū mai mare pentru pērucă, decâtū pentru rană. Elū asvērli arma în iarbă, i-și luă repede pălăria, haina, se aruncă în trāsura sa, care așcepta la cățiva pași, și porunci visițului se plece în galopū lāsāndū martorii pe terenū.

Ca conclusiune voiū adaoge că Angelica și doctorulū devenirā o părechia fericită și stimată de tótă lumea, iar' Muțunachi, ajunsū ridiculū în fația orașului întregū, părăsi localitatea, vēndū moșia din Găseșci și-și cumpērā alta într'unū județū îndepărtatū, unde arborā o pērucă mai scurtă și bālană.

Tinerii căsătoriti păstrară pēruca nēgră a lui Muțunachi, ca nișce mōșce sfinte, cauza fericirii lorū.

Cartea cāntecelorū.

De GAJUS VALLERIUS CATULLUS

Traducere de

GEORGE COȘBUCU.

(Urmare.)

IX.

*Tu juri, că 'n lume singurū eu
Voiū fi iubitū de tine,
Și de-ar' veni chiar' Dumnețēu
Cerșindū iubirea ta, mereu
Mē vei iubi numai pe mine!*

*Tu juri! Dar' ori-ce jurāmētū
Alū fetelorū feciore,
De-ar' fi elū ori și cātū de sfāntū,
Eu potū se-'lū scriu cu mână 'n vēntū,
Elū stă ca apa curgātore!*

X.

*E mórta 'n sufletulū tēu mila —
Nāscutu-te-a pe tine Scylla
Din sinu-i de vultori adēnci!
Orī pōte 'n crepături de stānci
In Libia ai avutū tu maică
Pe cea mai lupavă leóică?*

*Atātū ești tu de 'notrăvită —
Ești rece și 'nsēlbătecită,
Tu ridi cāndū eu stau suspināndū
Și din genunchi te rogū plāngūndū!
Cu ce disprețū imi ridi în față!
O, e păcatū că ai viață!*

XI.

N'a fostu ca tine nici-odată
Femeie 'n lume adorată
Mai multu; ca tine n'a mai fostu
Cântată!

Și eu, ca nime 'n Vest și Ost,
Țeneam credința cea jurată.

Ađi dacă inima-'mă e plină.
De-otravă, dacă și e străină
Eu înseși, tu ești, draga mea
De vină!

Eu te iubesc, ori câtă ai fi de rea;
Și te urăsc, de-ai fi divină!

XII.

Inceată de-a trăi, Catull!
A mai trăi e nebunie —
Las' ce-i perduto eternă să fie
Perduto; tu ai trăit destul
Ți-a răsăritu și ție sora,
Precându iubiai pe-acea, care
Atăt de dragă te-avea, Catull!

Ce-i mortu să fie mortu, Catull!
Tu tremurai, vedendu că vine
Ori unde o chemai cu tine,
Ai fostu și fericit destul.
Ți-a răsăritu și ție sora!
Ađi Lesbia-i nepăsătoare,
Nu plânge, fi barbatu, Catull!

Ađi ea te lasă 'n drumu Catull!
Ce fuge las' se fugă 'ntruna —
Fii tare, inimă! Furtuna
Găsiască-te gatiu destul!
Fii înderetic, tare 'n toate:
Alcum, de cum-e nu se poate —
Pe Lesbia uită-o, Catull!

De-acum nu va mai fi Catull
Nebunu de dragu! Te du cu bine
Eternu mă voi feri de tine!
Dar' rău îți va părea destul,
Cându toți te voru feri în cale,
Fugindu de zimbetele tale
Cum fugi tu astăzi de Calull!

In versuri te-a cântat Catull!
Te va cânta și altul doră?
Tu vei iubi de-a doua oră,
Vei fi cu minte-atunci destul?
Pe cine vei iubi? Pe cine?
Toți, toți se voru feri de tine —
Dar' tu, tu fii barbatu Catull,

(Va urma.)

O SÉRĂ DE CRĂCIUNŪ.

— Schiță. —

Mica odăiță, din care se începe istoria mea își avea eșirea într'o curte scundă încungurată de edificii înalte. Prin mijlocul acestei curți trecea un canal, ce servia pentru scurgerea apei de ploia și a altor ape versate de locuitorii ei; iar într'un colț se afla o fântână vechiă a cărei cumpănă producea un șgomot neplăcut, când era pusă în mișcare. În cel'alt colț era plantat, cine știe de când un teiu. Pre încetul s'au ridicat vârfurile acestui arbore până la ferestile etagiului primu, mai susu nu s'a putut înalța căci de sora și aeru nu avea parte totu anul. Primavéra înfrunđia și elu, însă frunđuțele lui galbine, fără vieță nici odată nu ajungiau până toamna.

În mica odăiță conducea o ușe vechie, murdară, ce abia mai atârna în țigini. Interiorul ei era întunecosu, căci mica ferestuță lăsa să străbată puțină lumină și și mai pučinu aeru înlăuntru. Precumu dovedeu păreții înegriți de fum și ră-mășițele unui cuptoriu vechiu, acestu locu a servit odată ca bucătărie. Acuma se aflau două patură miserabile și alte vechituri, la care aruncându privirea ți venea să întrebă că de ce le mai păstrează posesorul.

Acastă odaie servia de locuință unei veduve tinere cu copilul ei de 10 ani, care era chilav. Cine nu o șcia acesta, putea crede că amăritul băeatu locuește singuru, căci pururea ședea părăsită lângă ferestuță și își petrecea ȝilele într'unu modu de activitate copilărescă.

Era o esistență vrednică de compătimitu și totuși din ochii mari, întunecoși ai lui, clipea o mulțumire modestă. Iubire nu a cunoscutu în vieța lui. Și ore nu o sēmțea elu? — Mama lui nu-lu iubea. Era aspră și rece și părea a nu simți nici cea mai mică compătimitie față de elu.

În reversatul ȝioriloru, după-ce isprăvea cu dejunul, arunca băiatului câteva bucățele de pâne și unu vasu cu apă, fără să ȝică vr'unu cuvântu amicalu, apoi părăsia locuința ducundu cheia cu sine.

Ea mergea totu-dé-una la lucru, de unde forte adese-ori se re'torcea numai séra târđiu. Atunci întra fără a se interesa de bietul copil, care demultu era culcatu, căci lumină nu-i era iertat să ardă. Densa nu observa, că elu totu-dé-una era încă deșeptu; și și mai pučinu șcia că bietul se luptă cu somnul, numai ca să-o potă vedea, — că asculta cu atențiune la fie-care pașu și că-lu cuprindea unu simțementu inbucurătoriu cându se învêtea cheia în ușe.

De cumva punea vre-o întrebare mamei s'ale, îl respingea cu scurtul răspunsu să dormă. Și elu era îndestulit; a vedutu pre mamă-sa, a auzit vócea ei și în deplină mulțumire adormia.

Cine arunca o privire la frumoasa femeie, care abia împlinise douăzeci și opt de ani, nu putea înțelege cum p^ote fi așa aspră și fără compătimire față de copilul nepotincios; precând^u alte mame obișnuesc^u a iubi tocmai pe aceia mai tare, înlocuind^u prin iubirea lor^u cea de ce ei sunt^u siliți a se lipsi.

Lunga suferință i-a înetrit^u inima. Abia în etate de 17 ani, la stăruința mamei s'ale a trebuit^u să se mărite după un^u bărbat^u, pre care ea nu-l^u iubea. Căsătoria nu a fost^u una dintre cele fericite, bărbatul^u ei, un^u caracter^u dur^u și pre-dat^u beuturii, o tracta nemilos^u. Când^u se nasc^u băiatul^u acesta, grigile ei se înmulțiră. În continuu vedea în ființa mică nepotinciosă, chipul^u bărbatului^u ei, care o tracta dur^u, pre care nu-l^u putea iubi. Ani grei și plini de suferință a petrecut^u și s'a luptat^u cu necasuri amare, fără ca să-și p^otă spune cuiva durerea. Bărbatul^u ei, în urma multor^u desfrânări murî. Ea ar^u fi răspirat^u mai ușor^u, căci era t^un^ueră și vieța-i era plină de speranță; grigia pentru neputinciosul^u copil^u o ap^uesa însă, ca o povară grea. Ea nu-l^u iubea și nici nu l'a iubit^u nici-odată, căci el^u era piedeca norocului ei, precum^u credea. În copil^u însă se desvelia o vieță admirabilă. El^u nu cunoșcea din lumea ac^usta alt^u-ceva, decât^u mica locuință și curtea str^uemț^u, din care nici-odată nu eșis^u afară. Cu t^ote că corpul^u lui rămas^u înd^uer^ut^u, spiritul^u înaintă în desvoltare.

Dintr'un^u Abecedariu vechi^u învățas^u el^u a cet^ui; o carte vechie de povest^u și alta cu descrieri de călătorii, care le aflas^u printre vechituri, îl^u distrăgeu mult^u. El^u le scia apr^uope de rost^u și totuși nu înțelegea cuprinsul^u. T^ote-i păr^ueu ca un^u vis^u la care își lega propriile s'ale cugețări copilăreșci. Cu copii nu s'a jucat^u nici-odată, căci locutorii acestei curți nu aveau copii, și afară de acea el^u era tot^u singur^u încuiat^u în odaia. El^u însă nici nu se dorea cu alți copii, își scia petrece și singur^u. Pe două c^urgi răd^uimat^u se mișca prin odae adun^udu-și bucat^ue de lemne, din care cioplea copii de pe obiecte, ce cunoșcea. După acea aduna cu grije aschiile care cădeu, căci mamă-sa îl^u înfrunta, dacă afla de acelea pre jos^u.

Or^u întregi se uita el^u pre ferestă în curte și cât^u de mică era ac^usta totu-și i-i ofer^uia lui desulă petrecere. Vara erau ocupate cu spălatul^u femeii la fântână. Fireșce de el^u pușin^u se înteresau, dar^u lui totu-și i plăcea să se uite la ele. Mai mult^u îl^u amusa un^u păpucariu, a cărui atelier^u era față 'n față cu ferestă lui. Omul^u acesta ședea tot^u-de-una la ferestă și lucra cu diligență și ei erau cunoscuți bun^u. De câte-or^u păpucariul^u se uita și vedea capul^u copilului, i făcea semne prietinoșă și pentru copilul^u părăsit^u era tot^u-de-una ca și când^u ar^u fi căd^ut^u o rață de s^ure în calea vieții sale.

Era o iarnă grea. În curte era o cantitate mare de zăpadă așa de sus^u grămadită, încât^u copilul^u cu greu mai putea privi în atelierul^u păpu-

cariului. Aceste zile erau foarte grele pentru nefericitul^u copil^u. Demineța, când^u pregătea mamă-sa dejunul^u era destul^u de caldă odaia; dar^u preste zile nu-i era iertat^u să mai pună pe foc^u. Caldura plăcută dispărea cur^und^u, cuptoriul^u se răcea și prin crepăturile uși sufla v^untul^u rece în odaie. Copilul^u atunci se pitula apr^uope fără mișcare, pe scaun^u lângă masă. Mănuțele-i micuțe le înroșă gerul^u și fața-i palidă părea și mai palidă. Zilele erau așa de scurte în curtea acea întunec^usă, și totuși prin r^uceală păreau așa de lungi. Sufletul^u nevinovat^u al^u copilului^u nici atunci nu s^umț^ua neîndestulare; el^u abia șcia că 'n lumea ac^usta i-ar^u putea merge mai bine. Neobosit^u cioplea el^u cu mănuțele înțepenite de ger^u, la o căsuță de lemn^u. Ochii lui clipeau și prin minte-i trecea visul^u unui moment^u fericit^u, înbucurătoriu.

De cătră s^ueră 'și punea lucrul^u la o parte încât^u nu rămănea nici o urmă din cioplirile s'ale; se aședea apoi în pat^u și așcepta cu nerăbdare reînt^urcerea mamei sale. Ca un^u torent^u cald^u i trecea prin inimă când^u o aușia venind^u, când^u o putea ved^u. Atuncia și dacă arunca ușa și-l^u întâmpina cu cuvinte aspre el^u suridea în sine mulțumit^u și se cugeta la căsuța s'a mică și la bucuria, care va cauza-o prin acea mamei s'ale, în s^ueră de crăciun^u.

Cu săptămânile au cioplit^u el^u la acea căsuță; păpucariul^u de dincolo i-a dat^u o lumină de c^ueră, care voia el^u să o pună în s^ueră de crăciun^u aprinsă pe coperișul^u ei.

Demult^u nutria el^u în sine bucuria la acea s^ueră și ea creșcea pe zile mai tare și lumina n^optea prin visurile s'ale. El^u iubea pre mamă-sa și dacă ar^u fi fost^u înc-odată așa aspră și rece față de el^u. O aușia adese-or^u dic^und^u că nu are nici o bucurie, acuma vrea el^u cel^u pușin^u în s^ueră de crăciun^u să-i causeză o bucurie.

În fine sos^u ziua mult^u așceptată de copil^u. Femeia ca totu-de-a-una, părăsi și astă-dată locuința, merg^und^u la lucru. Era un^u ger^u cumplit^u. Zăpada scârț^uia sub picioare și om^uni, care lucrau prin curte, erau toți cu urechile legate și cu nasurile roșite de frig^u.

Copilul^u ședea ca de obicei^u la masă, iar înaintea lui sta căsuța gata de tot^u. Ochii lui erau țintiți spre micul^u obiect^u iar^u mănuțele aședau cu grigie lumina pe coperiș^u. În odae creșcea frigul^u; el^u însă abia observa ac^usta căci nerăbdareă făcea să-i circulez^u sângele mai cu iuțelă. Se uita din când^u în când^u pe ferestă în curte și se bucura, că fântâna era învelită cu paie; acuma putea să rabde frigul^u mai ușor^u. Se uita și la păpucariu și i făcea semne de bucurie.

Un^u pom^u de crăciun^u f^u dus^u pre dinaintea ferestii. I-și aducea aminte că și el^u a avut^u odată așa un^u pom^u verde cu lumini și nuc^u aurite, fireșce a fost^u demult^u acea. În peptul^u lui nu se desvolta invidie cătră alți copii fericiti, mama lui era s^ueracă avea grijă și necasuri, cugeta el^u în sine.

Incep^u a se îns^ueră și cu grije ascuns^u el^u căsuța în pulpitra mesei. Cu ostentelă mers^u prin

odăia și aduse lampa săracuță. Elu o aprinsă, o pusă înaintea sa pe masă și se pitulă pe locul său obicinuit.

»E séra de crăciunū, pôte va veni mama mai de tēmpuriū acasă,« își dīcea amăritul copilū. Ochiū lui străluceau și de bucurie nu sēmțea, că picioarele și mânilē i sē întepenescū totū mai tare. Cu nerăbdare asculta la toți pașii. In locuința de-asupra lui i sē părea că ar' fi unū pomū cu luminarele aprinsē; nu-lū putea vedea, o găcea însă de pe rađele, care sē răfrângeau pe locunța păpucariului.

Mama lui întârđia astădată multū; prea multū pentru impaciința copilărescă. Ea preste dī, ca de regulă a lucratū. Cândū sē întorcea cătră casă cetea din fețele tuturorū pre care-i întâlnea bucurie. Ōmenii, care sē întorceau dela lucru, cumpērau câte ceva pentru a face surprindere copiilorū lorū. Singurū pentru ea nu esista bucurie. Viēța ei era plină de suferința, griji și amarū și ea era încă așa de tinēră.

Trecūndū pre lângă o casă cu feresti jósă, și aruncă privirea înlăuntru. Bogăție nu sē vedea in casa acēsta, însă într'o odaie ardeau luminile pe pomulū de crăciunū și strigāte de bucurie străbăteau până la urechile ei. Mai mulți copii alergau fericiti prin odaie; tatălū țenea pe celū mai micū, care-și întindea mânățele după unū mērū auritū, in brață, iar' mama privea îndestulitā la elū.

Cu amărăciune își întōrse biata femeia privirea dela ferestā, continuāndu-și calea. De ce nu i-a fostū și ei o ast'felū de fericire destinată? Sē cugeta la copilulū ei amăritū, dar' nu cu iubire; căci acela-i sta in calea fericirei. Ca sē-i procure vre-o bucurie pre séra de crăciunū? La ace'a nici cā sē cugeta. Pentru-ce? Nefericitulū va dormi și nicī nu a știutū pôte că e séra de crăciunū.

Împresuratā de cugetele acestea ajunsē in curte și sē bucurā că nu vede și aici sclipirea luminósă a vr'unui pomū de crăciunū. De-odatā privirea-i sē oprī la ferestuța slabū luminată a locuinței s'ale. Copilulū ședea la masă și înaintea lui sta lampa. Uimitā și aprōpe mânăósă deschisē ușa. Ce i-a pututū trece copilului prin minte de a aprinsū lampa? »Pentru-ce arđi luminā?» strigā ea cu vōcea-i asprā și cutremurātōre. Copilulū o privī cu ochi mari și înfocați. Elū părea a nicī nu audf tonulū aspru, căci mai puternicū suna in miculū sēu pieptū bucuria.

»Astăđi e séra de crăciunū«, fū rēspunsulū copilului. Elū suridea așa de ferice, ca și cându pentru elū ar' fi fostū pregătītū celū mai frumosū pomū de crăciunū.

»Ce mai scī și tu de séra de crăciunū?» continuā femeia. »Pentru tine nu esistā sérá de crăciunū și cu atātū mai pučinū pentru mine.«

»Dar' mamā pentru tine este sérá de crăciunū« strigā copilulū.

Cu mânilē trēmurānde de bucurie și emoțiune aduse elū căsuța și o aședā pe masā, aprinsē apoi lumina de pe coperișū și cu ochiū străluciti de bucurie privea la mamā-sa.

„Amicoulū Familiei.“ Anulū XIV. — 1890. Nr. 5.

Femeia era încātū-va încurcatā. »Ce însămnezā asta?» întrebā ea.

»Pentru tine am făcutū-o ca sē aibī și tu o bucurie in séra acēsta,« rēspunsē copilulū precāndū fația-i lucea de fericire.

Femeia făcū unū pașū înainte. Ea tresārī. In peptulū ei sē încingea o luptā. Unū sēmțēmētū neexplicabilū sē rēvārsa prin inima-i înferbēntatā; era iubirea maternā, care in fine o pētrunse.

Ea alergā la copilū, ilū cuprinsē cu ambele mână și-lū strinsē cu cădura unei mame la inimā. »Scumpulū meu, copilulū meu,« strigā ea și lacrimile-i înceară vōcea. Ea nu observa că in momentulū acela sē uita cineva prin ferestuța. Era păpucariulū, care voia sē vedā bucuria copilului, impresiunea mamei.

Copilulū era aprōpe spāriatū de agitațiunea pasionată a mamei, necunoscūndū semnele iubirei. Și-a greșitū dōrā mica căsuța scopulū? Elū nu o șcia.

»Nu te bucuri?» întrebā elū cu sficiune.

»Inse, inse! Dar' eu nu amū nimica, nimica pentru tine« strigā femeia și acuma-i căđū greu la inimā că ea și-a uitatū cu totulū de copilū.

»Ce rece ești! Ce reci 'ți suntū mânățele.«

Ea i prinsē mânilē și le apāsā de obradīi sēi, alergā apoi cu grabā sē încăđescā odaia. In scurtū ardea in cuptoriū unū focū veselū și era ca și cândū și in inimā i s'ar' fi aprinsū foculū iubirei materne care sē învăpāia. Ea luā copilulū in brață, neteđi palida-i față și-lū ruga cu cuvinte desmerdātōre sē bea cafēua, care o pregātisē.

Copilulū suridea. Pentru elū s'a nāscutū o viēța nouā. Ochiū lui erau țintiți spre lumina de pe coperișulū căsuții, care era aprōpe de sfērșitū. Incă odatā o mai vēđū tresārindū in susū apoi sē stinsē și cu ea de-odatā sē stinsē și bucuria sārēi de crăciunū.

Pre bietulū copilū lū inpresionā grozavū. Elū voi sē mai inbrățisēđā încă odatā pe mama lui, însă mânățele-i erau întepenite.

Femeia lū culcă cu grabā in patū și mai mișcă foculū in cuptoriū. »Încălditute-ai? lū întrebā ea cu frăgeđime. »Mi-e de totū caldū,« o asigurā copilulū, cu tōte că frigulū lū scutura. Dar' elū nu-lū sēmțea căci in inima lui micā totū mai ardea bucuria sērīi de crăciunū. Mama lui l'a sărutatū in séra acēsta; ea la strēnsū la inimā și la culcatū in patulū ei, — mai fericitū nu sē putea sēmți nicī celū mai bogatū copilū.

Fără mișcare zăcea acuma uitāndu-sē cu mirare la mamā-sa, care era ocupatā numai cu elū. Ea-i spunea vorbe atātū de dulci, netezeza palida-i față și-i încălđea mânățele inghetate.

Elū privea apoi la micuța lampā și-i părea că celū mai frumosū pomū luminēđā cu miř de luminītā. Ochiū lui deveniau totū mai mari; fația i se-nroșia. Avea fierbințēlī pericolōse.

Suspīnāndū sē arunca biata femeia inaintea patului in genunchi, cuprinsē bāetulū in brațe și-lū striga pe nume. Elū sē uita cu ochi mari și nu rēspundea nimica; nu mai cunoșcea pre mamā-sa.

În odăiță domnia o tăcere mormentală.

Numai suspinele sfașietore a nefericitei mame se puteau auzi. De-odată ușa se deschise și intrară doi bărbați. Era păpucariul care vedându de lângă ferestă toate cele întemplate, aducea un medicu copilului întru ajutoriu. După scurtă vizitare prescrie acesta medicină, care în curîndu se aduse. Mai de multe-ori i se dădu copilului, însă starea lui devenia totu mai periculoasă. Fața lui micuță se înroșia și privirea plăcută devenia apatică.

Femeia sta rădîmată de patu iar' păpucariul ocupase locu la capul bonavului.

Privirea loru avea numai o direcțiune, acésta era fața înfierbîntată a copilului.

»Copilul acesta a fostu prea părăsîtu,« dîse papucariul întrerupîndu liniscea. »Adese-ori am sîmțîtu compătîmire față de elu.«

»Dar' cum potu rămănea eu cu elu? Suntu așa de necăjită; trebue să-mi cășcigū pânea; se lucru de deminēța până sēra ca să mē potu susțēnea pre mine și pre elu.« dîse suspināndu biata femeia.

»Acestea s'ar' potea schimba,« începū din nou păpucariul. Veđi eu încă suntu singurū în lumea acésta, nu am nici o mângăere, nu am pe nime.

Dacă ar' fi copilul acesta la mine, ar' șede în odaia caldă a mea, Iași grigi și eu, nu a-și mai fi singurū, a-și fi cu elu; și dacă ai fi tu a mea, mașiu putea sēmțî fericitū.«

Femeia își acoperi cu ambele mîni fața, pre-cāndu din ochii ei curgeau lacrime de bucurie. Ea totu-dē-una cugetase că copilul este piedeca fericirii sale și acuma tocmai elu i deschidea calea unei fericiri noue. Ambii petrecură noptea lângă patul bolnavului copilū, fără ca să observe ceva schimbare.

Era ziua albă cāndu se tređi acesta privind cu mirare prin odaie. Elu vedea pre amiculu său lângă patu și se bucura în tăcere.

Medicul sōsî din nou si asigură pe ambii despre întōrcerea sănătății copilului, ce se potea vedea din fața veselă a fericitului.

Dia trecu fōrte repede. Incepea a se însēra și păpucariul părăsi locuința întōrcîndu-sē în curîndu cu unū pomū frumușelū de crăciunū. Bucuria acea, fericirea acea de care erau impresionate aceste trei persōne, nu se pote descrie. Copilul puține înțelegēa din tōte aceste. Sē uita cu mulțumire la luminile strălucitōre a pomului, dar' și mai tare clipea în inima sa iubirea duplă, care a aflatu-o. Acésta a fostu cea mai mare bucurie a lui din sēra de crăciunū.

(F. Friedrich.)

Livia.

Sărutarea la Chinezî.

Cu anevoie credemū, ca să fi definiatū cineva sărutarea într'unū modū mai drasticū, decumū a facutu-o unū mandarinū chinezū, care a ștudiatū astă-vară vieța culturală din Europa și a trimisū în patrie unū rēportū despre obiceiul sārutării.

Sărutarea jōcā pe la noi unū rolū fōrte în-sēmnatū și nouē nici nu ni-ar' pricinui multă spargere de capū definierea ei. Sē vede însă că savantul chinezū a avutū ōre-care greutate în acésta privință, căci — nu vē spāriași stimabileloru cetitōre! — ōmenii din imperiulū centralū nu au nici idee de sārutare.

Acestū străvechiū sēmnu alū iubirii, alū preteniei și alū stimei pentru noi apusenii a fostu definiatū decātrā mandarinulū chinezū ast'feliū: »Sārutarea e numai o manifestațiune de curtușie, care consistă într'ace'a, că îți apeși buzele de falca contrariului și producū unū sgōmotū. Mai alesū copii își manifestēză stima față cu părinții lorū prin ace'a, că producū cu buzele lorū unū sgōmotū pe obrazii bētrānilorū.«

Prin acestū adausū, onorabilulū dignitariū și-a datū unū mare atestatū de sērăcie.

Sē vede, că prelāngā totū ștudiulū ce la făcutū în Europa firea sārutării a rēmasū pentru elū o carte închisă, căci alt'feliū de sigurū nu ar' fi disū, că mai alesū copii suntū accia, care sārutā. Din potrivă, în cele mai multe casuri suntū tocmai ōmenii mari, care își apasă buzele — nu pe faci, ci totū pe buzē.

Sē pare, că mandarinulū nu a făcutū nici esperința acea, că mai vērtosū mamele își sārutā copii, cea-ce se poté așcepta dela elū cu atātū mai multū, cu cātū mamele chineze astādī celū puçinū încă nu au obiceiulū, de a-și sāruta copii.

Europeni, cari au cālătoritū prin China spunū, că nu au datū de nici o mamă, care se-și fi arētātū iubirea față cu copii ei prin »apēsarea buzelorū.« Ele își grigescū copii, îi drăgălescū și desmērdā în feliū de feliū de chipuri, dar' nu facū tocmai acea-ce nouē Europeanilorū ne pare atātū de naturalū. S'a observatū adese-ori, că mama face la aparență o încercare, de a-și sāruta copilulū, dar' asta e numai o aparență — nu e alt'ceva, decātū că își mirōsā așa dīcūndu copilulū.

E fără îndoială fōrte ciudatū, că Chinesii nu cunoscū sārutarea, și damale nōstre nemăritate se vorū mira multū de acéstā împregiurare și vorū pune chiar' întrebarea, cu ce își petrece o pāreche amorōsă ōrele ei de »singuritate« s'au în ce chipū își dau amoresații dovedī neperitōre despre iubirea lorū?

În sfērșitū cum s'ar' și poté scrie în China o novelă interesantă, cāndu nu se poté esplica sārutarea; acestū cfectū înălțatoriū? Cumū s'ar' și poté face o poesie patetică, fără de a poté amintī de acésta dulce plăcere momentană.

După cum s' se scie, în mitologia Grecilor și a Romanilor sărutarea a jucat un rol important, și la Ovrei ea nu a fost numai un semn al iubirii, ci și a stimei, întocmai cum există încă și astăzi ca sărutare de ghetă dreptă venerațiune față cu Papa și ca sărutare de picior față cu episcopii. Totu asemenea s' folosese și sărutarea de mână ca ceremonialu la persoane distinse și ca o venerațiune specială mai ales față cu sexul frumos.

Ovrei și Ariani sunt »sărutători« de natură. Și e curios, că Turanii de care s' țin și Chinezii nu fac întrebuintare de o »acțiune«, care, după cum pretind oamenii tineri — cu permisiunea stimabilelor cetitóre, de amândouă sexurile produce un sântământu de totu plăcutu.

De altă parte iară împregiurarea, că Chinezii nu cunosc sărutarea, e în deplin acord cu firea acestui popor admirabil, care e cel mai treaz și proaicu popor de pe lume.

Ore facelise-va vre-odată filor și ficelor imperiului centralu poftă de sărutare? De ce nu? Nică damele din Șvedia nu cunoșciau sărutarea. Când Bulstrode Whitlocke din însărcinarea lui Cromwell a cercetat curtea din Șvedia și își scria repórtele sale șvedice din Stockholm.

Ce e dreptu, chiar damele din Șvedia au descoperit farmecul sărutării, și ar' fi desigur cea mai mare minune, dacă și surorile lor din imperiul floritoru peste puținu timp ar' decadé în o asemenea pasiune, de care apoi nu se vor mai poté mântu nici odată....

Don Rodrigo.

Muciu Scevola.

— Episodă din istoria Romei. —

Etrurii cu Romanii erau în certă mare,
Și Roma de-astă dată lupta fără noroc,
Iar' regele Porsena cu multă îngâmfare
Încunjurase Roma, prădându-o cu focu.

Acum era aproape, ca Roma cea vestită
Să-și plece capul nobil tiranilor vrasmași,
Când iată că 'n momentul ce-avea să se decidă,
Un june bravu pășese din ceta de ostășii...

„Decât să vedu cum Roma făimășă, aji apune
M-am pus de gându — elu dize — și am acela doru
Ca aji cu-acestu pumnal și cu braçul meu de june
Au să străpungu eu senu Porsenei, au să moru.

Tu Romă dulce însă, trăi-vei totu mărită
Și lanțuri de sclaviă nici cându va fi să porți!“ —
— Poporul și oștirea rămasă înuimită,
Iar' junele eroicu să repezi spre porți.

La cortul lui Porsena aduc legatū pre-un june. —
„Tu cine ești? — Întrebă Porsena furios —
Și cum cutezi a face ucidere anume
Străpungându în prezență-mi gardistu-mi credințios?“

„De vrei să-mi scii de nume, și cerci de a mea vină,
Ți-spun: unu Romanu sum eu, și Muciu mă numesc!“
— „Dă-mi samă din ce cauză făcuși acesta crimă?“ —
— „Din singură o cauză: că patria-mi iubesc!“

Și-acestu pumnal de sânge din mână dela mine.
Fă destinatū chial' ție, dar' nu te cunoscui!“
— „Cea mai îngrozitoare pedepsă pentru tine!“ —
— „Privește! — dize Muciu, tinđendu-și drépta lui

Și ținendu-o pe focul ce ardea 'n apropiare —
Privește rege, iată unu Muciu, unu Romanu
Cum s' 'nforă acela de-ori-ce pedepsă mare,
Romanului nu-i pasă de mórte ori dușmanu.

Deci palma-acesta care nu te nimeși rege
De-acum nu-o voiú retrage din para-acestui focu,
Pân' dintr'aceia cenușă și scrumú nu s' va alege...
Aibi grijă inșe, 'nainte te provocú :

Căci nu-sú eu numai singurú, ci suntu în Roma încă
Trei sute de eroi bravi, cari 'ți-vorú respláti,
Acestia t' ți jurarú ca viața s' ți-o stingă.
De-am rétáciú eu scopulú, ei nu-lú vorú rétáci!

Acum de vrei răsună-ți, căci arsu-mi-a și palma,
Ma pentru țara-mi dulce ce ore nu mi-așú da?
Voióșú 'mi dau viața, deci lapedu-mi și arma,
De mórte nu mi-e frică. așteptú sentința ta!“

— „Tu june-eroicu — dize Porsena cu uimire, —
Ești liberú țarəsi, și eu re'ntorcú dela rășboiú,
Mergându tu însă. cere a Romei întrățire,
Căci de-aji dorescú o pace durabilă 'ntre noi!“

* * *

Și astfelú Muciu singurú, salvá o țară 'ntregă
Și cucei o óste, stêrnindú o frică 'n toți. —
A fostú cu nepotință ca Roma s' nu 'ntrecă
Și s' nu 'nvingă lumea prin atari patrioi.

(1888.)

Vasilii Budescu.

DIN VIÉȚA DE BUCUREȘCI.

Date oficiale. — Cronică. — Importanța și utilitatea ei. —
Profesia de credință. — O opereta și o melodramă. — Unu
fiasco multămitoriú. — Reviste speciale.

București, Februarie, 1890.

Suntu ore-cari date hotăríte, ce revinú în
fie-care anu cu o regularitate »siderală« cum ar'
dize unu poetu — și cându, fără să vrea, cronicariul
trebuie să se reproducă, ele inspirându-i acelea-și
reflecțiuni cari cu tóte că se parú banale »nu suntu
și nu vorú fi mai puținú vecinicú juste și prin urmare
vecinicú refăcute.« Aceste date își au articoli lorú
prevéduți dinainte, chiar obligatori. Ast'felú suntu,
d. e.: Anulú nou în Januarie, balurile în Carnevalú,
învierea naturei cu învierea lui Christosu, vilegiaturele
și esamenele véra, întórcerea la caminú tóamna,
cându paserile pribegescú, și primii fulgi de zăpadă
cu ivirea iernei. De acea popularulú cronicariú
Léo Lespès, în toți anii, cându soseau ast'felú ore-cari
date oficiale, relua linișcitú vechiu-i articolú din anulú
trecutú și-lú servia din nou cititorilorú săi, ca o
măncare încaldită. Póte chiar' că nici nu-lú cetiséră.
Și póte că Théophile Gautier avea ore-care dreptate
cându dizea batjocoritoriú: »Totu ce este tipăritú,
este îneditú.«

Reluându cu începutul unui an nou — la insistențele unui amic al lui A micului F am iliei — șirul de atâta timp întrerupt al cronicelor mele, cred mai nimerit, decât a imita pe cronicariul francez și a face reflecțiunile obișnuite la începutul anului, să insist — A micul F am iliei deschidându pentru prima oră colonele sale unor asemenea articoli — cât-va asupra importanței și utilității cronice.

Claretie, unul din măestril contimporan ai genului, vorbindu despre retipărirea în volum a schițelor lui asupra Vieței la Paris, apărute în le Temps în cursul anului, dăce, cu drept cuvânt, că ele ar' putea forma, încetul cu încetul, o galerie și, din an în an, să alcătuiască un feliu de istorie particulară, — cea mai interesantă poțe dintre istorii: cea a moravurilor.

»Și în capitolul moravurilor întră cam de toțe: mode, tone, ridiculul, glume, cântece...

»Tôte aceste nu sunt de nesocotit.«..

În literatură nefind genuri inferioare studiul istoriei mari nu te oprește să ai gustu pentru cea mică. Ș'apoi ce este ore micu, sau ce este mare, în cea ce este adevêr?

Spicimul din diferiții lui articoli câte-va considerațiuni asupra cesțiunei ce ne ocupă.

Cronica e convorbirea, analele la gura sobei, istoria în păpuși și fără fasone; acêsta e atât de adevêratu că fără cronică istoria nu este niciodată completă.

Chiar' istoria antică s'ar' părea, fără vorbele de spirit, răspunsurile potrivite, replicile gloriose — cari sunt curată cronică — jalnic de necomplectă.

Pa lângă acêsta, anecdota este totu cea ce a supra-viețuitu câte-odată din cele mai mari drame ale antichității. Anecdoterii sunt mai citați de câtu Thucydide... Anecdota, e tôte istoria Greciei și a Romei: e Spartanul căruia dușmanul îi cere armele și care răspunde: »Vino de le ia;« e Diogene rostogolindu-și butoiul și reclamându lui Alexandru rața lui de sôre întrégă; e Tarquin rêtezându capetele de macu și femeia lui Poetus întindându cu eroismu pumnalul-roșiu soțului ei; e totu cea ce este sarea și poesia trecutului. Scoteți anecdota — adică cronică — din istorie și Leonida va fi îndată micșoratu, Romul va deveni un mit, Neron își va pierde gustul de monștru. Chiar' contestabilă, anecdota își are utilitatea ei. Dacă Xerxe n'a pusu să bicuiască marea și dacă Vilhelm Tell n'a existatu niciodată, după cum pretind neșce savanți căroru nu le placu de locu cronicile, așu regreta vecinicu aceste minciuni, superioare realității.

E adevêratu că cronică n'are totu-de-a-una de povestitu acte eroice, dar' nu e de locu vina ei dacă curgerea evenimentelor contimporane îi înfățișază mai multe obiecte de luat în risu, de câtu subiecte de admirațiune. Barometrul nu e răspundătoriul de admosferă: elu arêta puru și simplu timpul care este, după cum e dătoria lui de barometru.

Cronica e tocmai barometrul moravurilor unui timp. Ea trece, rându pe rându, dela tempestă la linișce completă. Ea semnalază arêtarea evenimentelor, precum termometrul vestesce pe cea a gândacilor de mêtasê. Ea nu e ținută să prefacă timpul frumos; îi e de ajuns să dorască sôrele și sê-lu salute cându apare.

Soră mai mică a istoriei, cronică este pe lângă sora-i mai mare cea ce vorba de cularu e pe lângă discursul tribunei, ceva mai pușin strălucitu, fără îndoelă, dar' mai curiosu, mai viu, mai mușcătoriul, o istorie ce n'are nimic oficialu, dar' care cu tôte acestea se întrece în adevêr, care scie multe, spune multu și subsistă câte odată ca o mărturie durabilă cându vócea maestósei istorie e de multu uitată și stinsă. Mórtea Cardinalului Bathori, este istoria. »Sêracul popă!« exclamația lui Mihaiu Vitezul vedându-i capul, este cronică.

Astăđi, mai mult decât ori cându, istoriile cronice se apropie de istorie. Ea scrie pe marginea mării cărți oficiale; ea pune note în josul paginelor, ea completează capitolul. Ea trăsce din fapte și din adevêruri, căci vai! nu mai avemu rêspsalul fantasiilor de altă-dată.

Ca să încheiăm, iată menirea cronicariului: elu e pictorul timpului sêu. Elu lasă altora pergamele oficiale și actele istorice, si nu se ocupă decât de acele șuvițe de pêru găsite între hârtii cari rechiamă unu trecut întregu și cari încă păstrază ca parfumul unei societăți stinsê.

* * *

La noi, unde nu găsim alte încercări de felulu acesta de câtu articoliul lui V. A. Urechia publicat în 1858—59 în »Zimbrul și Vulturul« și în »Steaua Dunărei,« s'au corespondențele-i adreseate din Jași, în 1862, »Românului;« câte-va capitole din »Convorbirile economice« ale dlui Ionu Ghica și în fine întesantele scrisori ale acestuia cătră dl Vasile Alexandri, începute în Maiu, 1879, nu potemu pretinde cronice tocmai importanța, ce arêtarăm mai sus și perfecțiunea la care a ajunsu de pildă în Franța, ci cată să ne mulțămim cu cea pe care însuși Claretie crede că trebuie se-o aibă: a dessertului s'au a unui entremets într'unu prânzu ale căru mănări principale sunt politica și literatura pură. Suntemu departe de Franța unde, urmându transformările trupului și ale spiritului francez, cu o serie de scriitori cari s'au ilustrat prin ea, cronică a ajunsu o forță care odinoră, împrumutându stilul lui Duvert și Lanzanne, și făcându-se pamfletu, a contribuit la căderea unui imperiu. Noi, îmbrășișându tôte lucrurile, întâmplările și ómenii, cu o filosofie lipsită de pretenții, ne vom sil să le înfățișăm cetitorilor cu unu feliu de lanternă magică, în care se voru desfășura înainte-le, după caprișul faptelor, tôte fețele vieței de București, arêtându-o astăđi în luxul și mâne în miseria ei. Ast'felu să nu se mire nimeni dacă hasardul evenimentelor ce

ne voru dicta subiectele corespondențelor noastre, va face ca descrierea unui balu să urmeze îndată aceea a unei înmormântări, scopul nostru fiindu a studia această viață în toate diversele-i manifestațiuni, pentru ca aceste cronice — ce ar' trebui continuate și culese la oaltă anu cu anu — să potă forma »unū uvrăgiu de cercetători, de scotocitori, o carte de colțu de bibliotecă, pe care cineva să fie prea bucuros s'o gasască cându ar' vrea să șcie puçinū cum trăiau *bucureșenii* din tēmpulū acesta.«

* * *

Cu sfērșitulū lui Ianuarie, s'a sfērșitū și melo-drama — cum a numitu-o d. Cogălniceanū — dă-rei în judecată a ministerelorū libérale. Deosē-birea e că pe cându pe scena teatrului naționalū sē jōcā cu celū mai mare succesū opereta lui Strauss, pe scena adunārei naționale această melo-dramă a făcutū unū fiasco desevēșitū. Tōtā munca și ostenēla de 10 lunī a comisiunei de informațiunī n'a ajunsū la altū rezultatū decâtū a ne întări odatā mai multū adevērulū gândirei lui Horatiū cuprinsū în versulū acesta din arta poe-ticā:

Parturiunt montes, nascitur ridiculus mus.

De-alt'feliū această lucrare născutā mōrtā, nici nu putea sē aibā altū rezultatū, singurile motive pentru cari darea în judecată s'ar' fi potutū admite fiindū acelea ce reeșiau din erorile de ti-pariū (?) lāsate și din invențiunile — în stilū parlamentariū — strecurate (?) pretutindenī în voluminosul rāportū alū comisiunei.

E »regretabilū« că atātā încāpātinatā sirguintā vrednicā de o causā mai bună, sē n'ajungā de câtū a adevēri dizele unui diuariū guvernamentalū:

»Rēspingerea dārei în judecatā va echivala cu unū brevetū solemnū de moralitate datū regi-mului trecutū de cătrā chiar' representațiunea na-ționalā. Unū asemenea votū ne va discredita în ochii alegătorilorū, făcūndu-ne sē trecemū dreptū acusatoriū pasionați, cari au calomniatū pe neșce omeni onēști.«

Cu această ocașiune d. M. Cogălniceanū, ma-rele omū de statū, a rostitū cāteva adevēruri ce meritā a fi știute de toți, ele caracterisāndū mi-nunatū starea de lucruri pe cari darea în judecată ar' fi creatu-o. D-sa a începutū prin a spune că pān' a nu sē cerceta raportulū, unū deputatū a interpelatū guvernulū asupra unei comedii jucată la Viena, în care sē batjocoria caracterulū, mora-vurile Romānilorū.

Deputatulū era indignatū — în sensulū celū bunū — de-acea insultā adusā nației noastre, care sē batjocoreșce în acea comedie. (»Nunta din Văleni.«)

»Asistāmū acum de patruspredece, dīle — continuā d. Cogălniceanū — la o melodramă ce sē dā nu pe unū teatru micū din Viena, ci în tem-plulū unde s'au sevērșitū actele cele mai mari ale națiunei noastre. În această melodramă moravurile, viçele noastre sē arētā în faça Europei, nu de omeni

micī, neînșemnați, ci de omeni cari compunū clasa dirigentā, pusē pe socotēla celorū cari au căr-muitū țera doispredece ani, pusē pe socotēla unui omū care, unulū d. Carpū a recunoscutu-o cu o ocașiune, n'a cruțatū în tēmpū de patrudeci de ani nici viēta, nici averea s'a. Acelū omū ni-sē presintā ca unū borfașū ordinarū. Omulū sub alū căruī ministeriū s'a făcutū rēsboiulū, tovarășii lui suntū presintați ca vrednici sē înfunde Văcāreșcii.

»Din douădeci și patru de ani de cândū dom-neșce Regele, — încheie d.-s'a — nouēspredece ani a guvernatū cu liberali. Admițēndu-se ce spune comisia de informații, ar' fi deci în dreptū ori cine sē dicā regelui că nouēspredece ani a guvernatū cu borfași, cu pungāși, nouēspredece ani borfașii au statū la putere! Ce ideie își pōte cineva face de nația romānā, de câtū cā și ea este o nație de borfași?«

Bine că sa terminatū în fine ast'feliū, că toți ar' trebui sē fimū pentru prima orā mulțamiți de unū fiasco.

* * *

Cu începutulū anului o nouā publicațiune specialā periodicā și-a făcutū aparițiunea. Acesta este »Analele arhitecturii și ale artelorū cu cari sē lēgā,« revistā mensualā publi-cată sub direcțiunea d.-lui J. N. Socolescū archi-tectū și ingineriū. Primulū numărū pe care l'am primitū, este fōrte elegantū și variatū. Printre di-feriții articoli ce umplu cele 20 pagini în 4° mare, pe două colōne, înșemāmū cu deosēbire pe cele relative la monumentele noastre, și e de regretatū că articolulū asupra Turnului Goliei, sē mār-ginesce numai la o descriere succinte a exteriorului, fără a insista mai pe largū asupra istoricului și evenimentelorū ce suntū legate de elū.

În ce privesce partea artisticā, revista ne ofere, afarā de reproducțiunile ce insoțescū de-scrierea Turnului Goliei, intercalate în textū, o reproducție xilograficā, afarā din textū, după sta-tua vigurosului nostru sculptorū Valbudea; În vin-gētorulū, executatā de d. Iuliu Popū, unū dis-tinsū xilografū.

Analele arhitecturii venindū la tēmpū a lupta în contra pārāsirei în cari jacū tōte mo-numentele noastre naționale, și fiindū menite a arēta în acelașū tēmpū forțele de cari dispunemū în această ramurā și de care — recunōscemū cu mār-drie — trebuie sē se țēnā sēmā, le urāmū isbāndā și viēțā îndelungatā.

Îngrijirea ce acestū primū numărū dovedeșce că sē pune atātū în ce privesce partea materialā, câtū și în ce privesce partea intelectualā, dā urā-rilorū noastre tōtā siguranța realizārei, cu atātū mai multū că dīlele aceste au vēdūtū serbāndu-se cu ore-care solemnitate aniversara unei reviste cu multū mai specialā și deci accesibilā unui nu-mērū mai rēstrinsū de cititori. Acesta e revista medicalā »Spitalul,« care la 28 și 29 Ianuariū și-a serbatū în palatulū Băilorū Eforici alū dēcelea anū de la fundarea ei.

Și acesta nu e singura revistă medicală ce apare la noi. »Clinica« e titlul unei noue reviste ce-a eștit sub direcția eminentului doctor Assachi, ceea ce cu »Progresul medical român« al dlu Dr. Chabudeanu dă un număr îmbucurătoriu pentru orașul nostru, ce dovedește că și pe terenul acesta trebuie să se țină seamă de noi. Și nici n'ar' putea fi alt'fel, când avem în mijlocul nostru celebrități ca Assachi, Babeșiu, Leonte și alții.

A. C. ȘOR.

Concertul și Balul român în Clușiu.

Clușiu în 22 febr. n. 1890.

Una dintre cele mai frumoase și elegante petreceri, pe care Românii ardeleni le-au avut în carnavalul acesta, a fost fără îndoială concertul și balul tinerimei române din Clușiu. Și dacă mai adaug, că acest bal a întrecut în toate privințele balurile premergătoare ce sau ținut în astu an în sala redutei orașenești din Clușiu, am spus tot ceea ce se poate spune despre o petrecere cu desăvârșire reușită.

»Concertele« tinerimei din Clușiu sau bucurat totu-de-a-una de un bun renume și generațiunea de acum își dă și ea multă silință, de ale păstra acest renume și de a le țene totu-odată la nivelul progresului modern. La totă întemplantarea o frumoasă mângâiere pentru aceia, cari dela înființarea universității din Clușiu mereu au lucrat și ostenit, pentru ca tinerii universitari, prelângă studiul seriosu ce-i pregătește pentru cariera vieții, să se desvôle în de-ajuns și pe terenul social-național.

Ca să încep acum cu referada despre decursul concertului și al balului, trebuie înainte de toate să observ, că sala redutei orașenești era splendid decorată cu alb și cu corfițe de flori aurite. Era întréga decorațiune, precum a rămas dela balul atât de slab reușit al »Reuniunii magiare de cultură ardelenesci« și pusă de cătră tapeșierul Duchony la dispoziția comitetului aranjatoriu pentru un preț foarte moderat.

Concertul însuși avându un program cu îngrijire ales și executat spre deplina mulțumire a numerosului public ascultătoriu, sa început pela orele 8¹/₂ cu un quartet de al distinsului nostru compositor G. Dima: »Uite mamă.« Acest quartet a fost executat de cătră corul junimii sub conducerea dlu J. Oberti cu o rară precisiune, ceea ce a fost o bună promisiune pentru punctele ce aveau să urmeze.

Domnișora Ana Popu a cântat apoi pe pian »Valse de Juliette« de Gounod cu o tehnică admirabilă, pentru-care publicul a și distinsu-o cu aplause frenetice.

Alu treilea punct a fost rezervat celebrului nostru cântăreț Nicolae Popoviciu, asupra căruia părea a să îndrepta mai ales interesul întregului

publicu. Elu a cântat o arie din opera »Ballo in maschera« de Verdi și vocea lui dulce și sonoră, precum și interpretarea nimerită a sentimentelor compositorului, au produs în ascultătorii un adevărat torent de aplause și strigăte de »să trăiască!«

Acestuia a urmat un solo pe violă decătră domnișora Sidonia Popu: »Grand morcean de Concert« de Wieniowski. Acesta piesă în adevăr artistică a fost executată preste totă acceptarea și domnișora Sidonia Popu a dovedit, că și pe o violă mai puțin bună se poate produce un efect strălucit. Aplausele nu mai voiau să înceteze și domnișora Sidonia Popu a fost formal silită sau să repeteze acesta piesă grea și obositoare sau să cânte vre-o piesă afară de program. După încetarea aplauselor domnișora a pășit pe podiu și luându violă în mână a cântat o doină românească, de asemenea mult aplaudată.

Punctul penultim al programului l-au format următoarele trei piese: »Cântec de toamnă«, de G. Dima, »Vorei morire« de P. Fosti și »Mândruliță dela munte« de G. Ștefănescu, toate trei cântate decătră dl Popoviciu. »Vorei morire« a fost par' că anume compusă pentru vocea dlu Popoviciu și atât în piesa acesta cât și în »Mândruliță dela munte« a escelat renumitul nostru bariton cu o cântare plină de artă și sentimentu. Nu e mirare, dacă dl Popoviciu, a trebuit și el să cânte și afară de program o doină populară, pe care însuși și-a acompaniat-o. Aplausele frenetice, strigătele de »Bravo!« și »se trăiască« erau oșei-cum de sine înțelese la publicul însuflețit de cântarea dlu Popoviciu.

Damele române din Clușiu i-au predat la prima pășire pe podiu o frumoasă cunună de lauri, iar tinerimea mulțumitoare i-au făcut drept cadou un drăgălaș ac de cravată cu diamant.

Producțiunea musicală sa terminat cu un cor: »Hai în horă,« quartet de G. Dima. Nu un cor improvizat, cum era corul junimei, dar' nici un cor permanent și bine organizat nu putea presta mai mult decât a prestat acest cor. Aplausele le-au meritat atât membrii corului cât și dirigentul său dl I. Oberti.

Pela orele 9¹/₂ sa început jocul cu Ardeleana. Primul cadrilu a fost jocat de cătră 48 părechii. — Comanda a mersu foarte bine, mulțumită bunei aranjării a dlu Andressi.

Preste totu petrecerea a fost foarte animată și cu adevărat românească.

Intre oșpeți am vedut pe domni: Dr. J. Rațiu din Turda, George Popu din Băsești, Coriolan Brădiceanu din Lugoj, Dr. Vasile Lucaci din Șișești, Dr. A. Murșan din Brașov, P. Pipoșiu din Sibiu, J. F. Negruțiu din Blăși, Dr. E. F. Negruțiu din Gherla, Dr. Al. Hosszu L. din Deva, Dr. T. Mihali din Deșiu, G. Suci din Indol și alții, ale căror nume nu-mi vin în minte, — apoi din Clușiu pe domni: Gavrilu Popu canonicu, L. Vajda secret. gov. pens. Tulliu Roșescu, administr. protopop., Basiliu Podóbă, capelanu Leontinu Popu, jude reg.,

Schvobanek, colonelul c. reg., Dr. Aurel Isac, adv., Juliu Coroianu, adv., Alesie Popu, adv., Gerbert, cap. c. r., Puianu, locot. r. ung., A. Truta, v-notariu comitatensu s. a.

Din frumoasa cunună de dame amintesc pe următoarele dămine: Alesie Popu, ved. Roşiescu. Ana Roşiescu, Galea, Nasta, Janchi, Truta, Fröhlich, Gall din Secuie, Raşiu din Turda (mătasă neagră), Suciul din Indolu, Piposiu din Sibiu (toaletă: pluch bordeaux gătită cu sură în colorea osului defildisii), Negruşiu din Gherla (satin merveillex oliviu cu trenă de pluch oliv), Isac (costum naţional), Leotinu Popu (satin merveillex negru), Moldovanu din Turda (mătasă neagră), Coroianu (costum naţional), Podobă (costum naţional), Gerbert (atlas roşu gătit cu crème), Bercianu, Puianu şi altele, şi pe domnişoarele: Maria şi Amalia Roşiescu (cea dintăiu în costum naţional, a doua în atlas rosa cu tarlatan), Elena Câmpianu din Elisabetopole (satin merveillex), Maria Lăpuşteanu din Şimleu (atlas rosa cu tarlatan), surorile Raşiu (atlas alb cu tarlatan), surorile Ana şi Sidonia Popu (atlas alb cu tarlatan), surorile Cornelia, Virginia şi Tinca Popu (cea dintăiu: atlas crème cu găteală verde deschisă, cele două din urmă: atlas rosă), surorile Nasta (costum naţional), Cornelia Lupu din Gherla (atlas verdu), Fröhlich (atlas albastru), surorile Galea (atlas alb cu tarlatan), Bercianu (atlas rosa), Suciul din Indolu (costum naţional) s. a. Celelalte dame, pe care nu le-am amintit aici mă voru scusa, căci era preste puţină de a mi-le nota pe toate.

Inainte de pausă s'au jucat jocurile naţional-istorice »Romanul« şi »Bătuta« sub conducerea dlui Andressi. Singuratecele figuru au fostu frumosu esecutate. Aplausile nu poteau se lipsescă nici dela această producţiune. Observu, că costumele celor 12 tineri jucători au fostu de-o frumoasă deosebită.

In pausă s'au ţenutu mai multe toaste pentru tinerimea din Cluşiu, pentru concertanţi, în specialu pentru dl. Popoviciu, pentru dame, pentru oşpeţii din afară, pentru reprezentanţii pressei Dr. Aurel Murşanu (»Gazeta Transilvaniei«), Pompiliu Piposiu (»Tribuna«) s. a.

Petrecerea s'a continuat apoi şi a ţenutu până în zori de zi cu aceeaşi voie bună, cu care s'a începutu, mulţumită zelului comitetului aranjatoriului în frunte cu presiedinţii domni: Eleches şi Sotiru.

Raportorul.

» DIVERSE. «

Cronică. — **Balul romanu în Viena.** Colonia română din capitala imperiului a aranjat în 17 I. tr. un bal în »Cursalonul din Stadtpark — sub înaltul protectorat alu Alteţei s'ale Archiducelui Reiner. — Pe la 10 ore publicul cel mai alesu alu Vienei umplea spaţiosa şi eleganta sală de dansu, ce era împodobită câtu se pote mai frumosu şi stralucia în o adevărată lumină feerică. La 1/2 II ore sa început balul cu jocul naţional »Hora«, căruia i-a urmatu imediatu »Valsul« jocat cu multă animaţiune. Multu au plăcutu năuele melodii, esecutate pentru primadată la acestu balu, şi anume »Valurile Prutului« valsu de Ernst cavaleru de Buchental, »Din depărtare« vals de Teodoru cavaleru de Flondor, »Să fimu veseli« polca franţaise de drd. Papanicolu şi »Inima română« vals de Ivanovici. — Musica a fostu dirijată de renumitul compozitoru Eduardu Strauss. — Ordinele de dansu, distribuite cu această ocaziune, formau un medalion cu capul imperatorelui Traianu. — Dintre oşpeţii prezenţi la acestu balu însemnăm aici pre: domniul ministrul de răboiu Fzm. Br. de Bauer, guvernatorul Austriei de josu Contele Kielmannsegg, senatorul Nic. Dumba, ambasadorul romanu T. Văcărescu, consulul gen. alu României Alfred de Linheim şi viceconsulul de Arnold, generalu majoru Br. de Mecseru, Br. de Hurmuzachi, senatorul Pessiacoff, archimandritul Ciupercovici, deputaţii Br. Romascan, Cassovicu, Lupulu, Gozanu, Fogarassy, Romalo s. a., — dăminele Maria de Văcărescu, Cont. Anastasia Kielmannsegg, Hayda Coanda, Matilda de Hardtmuth, Clarisa de Lindheim-Vivenot, Cont. Taxis, Anetta Pessiacoff, Erb. de Rudtorfer, Constanţa Romalo s. a., — domnişoarele Văcărescu, Teussing, Fogarassy, Cola s. a. — Petrecerea a durat până în zori de zi cu animaţiunea cu care sa fostu începutu de cu sêră.

Contra duelului a luat o poziţie hotărîtă imperatul Germaniei. Mai de-aprope încă a datu o ordinăţiune în urma căreia toţi ofiţerii caru voru fi omorîtu în duelu pre vre-unu companionu alu loru au se fie scoşi din corpul militaru.

Pap. Leone îşi pregătesce încă în viaţă monumentul; şi acesta — după planul deja gata — va reprezenta pre Papa întinsu pre unu sarcophagu, avându la picioare figurile »Religiozităţii« şi a »Dreptăţii.«

Stenografia în beserică. În beserica San-Carlo al Corso din Roma, cu ocaziunea predicării celebrului concionatoru Augustu Montefeltro, în Miercurea cenuşei, s'au vedutu mai mulţi reprezentanţi ai presei stenografându interesanta coniu a Parentelui predicatoru, dela care şi noi vom publica câteva cuvântări besericesci în colonele diariului nostru »Preotul Romanu.«

In Milano sa introdusă lumina electrică în mai multe beserici și face o impresiune înălțătoare de spirită asupra credințioșilor.

Bibliografiă. — La ună opă de mare valoare tragemă atențiunea cetitorilor nostru. Acesta pōrtă titlul: Părți alese din *Istoria Transilvaniei* pre două sute de ani din urmă și e scrisă prin distinsul și nefatigatul nostru publicistă și literată binemeritatulă octogenariă Georgiu Barițiu.

Despre volumul I. ală acestui opă de mare valoare luase-mă notiță în anul trecută, cândă eși acela de su tipariă. Acumă avemă înaintea noastră și volumul II. ală acelaia în 51 de cōle tiparite, formată 8-vo mare întocma ca și ăntăiulă volumă, cu acelea-și litere, tipariă curată, chărtiă bună.

Acestă volumă cuprinde partea istoriei nōstre, pe care generațiunile moderne o ășteptau cu interesă atătă mai mare, cu cătu dorescū ele mai multă, ca sē cunōscă adversitățile și suferințele prin care au trecută părinții și bunii loră în anii revoluțiunilor, ai rēsbōielorū civili și ai guvernului absolutistă, adecă dela 1848 până la 1860, cu totulă ani 12. — Pre lângă citate numărōse în textă s'au adaosă la călcăiulă opului și căteva documente din cele mai importante și mai înștructive, mai tōte scōse după originale. — Sumariulă alăturată la opă cuprinde simburele lui, în cătă lectorulă chiar și din acesta pōte sē combine la inportanța multimei evenimentelor, ale căroră urme au sē remăie neșterse din memoria poporațiunei acestorū țeri și cu atătă mai afundă înșpite în memoria poporului română locuitoriă în țerile acestei monarchii.

Ambele volume în 101 de cōle, chărtiă, tipariă, corectură, legătură, expedițiune etc. au costată pre dlă autoră-editoră preste 4300 fl. v. a.

Domnia sa ar' voi a scōte și ală III-lea volumă pe restulă periodului până la a. 1883, precum și una colecțiune de documente, — fără care multe întēplări din acestea periōde sē parū misterioșe, — dacă i-va succede a incassa acēstă sumă destulă de considerabilă, — cea ce și noi amă dorī din tōtă inima.

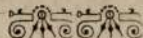
Prețulă acestui vol. II. este, ca și ală celui de ăntăiū, legatū ușorū (broșatū) 4 fl. 50 cr., legatū tare 5 fl. v. a. — In restēmpū de 3 lunī, adecă până în 31 Maiū a. c. expedițiunea din partea autorului sē face franco pentru toți dd. căți sē vorū fi prenumăratū la dēnsulă în Sibiiū; după acea esemplarele trecū în comisiune la librăria W. Krafft în Sibiiū. — Dela 5 s'au mai multe exemplare plătite dintr'odată se dau 10% rabatū. — Comandele se facū mai sigură prin mandate postalī.

Recomendămū cu totū-adinsulă tuturorū Românilorū sciutori de carte ca sē-și procure ambe volumele acestui opă, care-i luminēză asupra evenimentelorū din vēcurile din urmă și preste

acea lămuresce multe ceștiuni istorice cu cari cea mai mare parte a cărturarilorō nostruī nu este în curatū până ađi.

Necrologū. *Michailū Pavelū* Episcopulă gr. cat. de Oradea-mare, *Michailū Pavelū ten.* juristă absolutū *Hēna Pavelū* vēduva lui Joanū Vulturū, *Vasiliū Pavelū* preotū în Ocna-Șugatagu cu familia, *Vasiliū Jody* preotū în Vadū — în numele lorū și a tuturorū consangenilorū anunță cu inimă plină de dorere mōrtea preamatură a multū iubitului și neuitatului lorū nepotū, frate, vērū și afinū, a junelui **JOANŪ PAVELŪ** ascultătorii de s. Teologiă în cursulă alū III. aparținătorii Diecesei Gherlei, întēplată la 21. Februarii st. n. a. c. la 8 ore p. m. după unū morbū tuberculosū, provēdūtă cu SS. Sacraminte ale moribundilorū, în anulă alū 20-le alū vieții sale. — Remășițele pământene sau înmormētată la 23. Februarii st. n. la 1 oră p. m. în cemetierulă gr. cat. de lângă Beserica din Satū-Slatina. S. Liturgiă funebrală, pentru repausulă sufletului decedatului, s'a celebratū la 25 Februarii st. n. deminēția la, 8 ore în beserica gr. cat. de acolo-și.

Fiă-i țierina ușoră și memoria binecuvēntată!

Glume. — *Tocmai la timpū.* Unū vēnătorii vine acasă cu două potărnichi frumōse și grase. Dēu" dise temeia miroșindu-le, ai făcutū tare bine că le-ai împūșcatū astădi — e tocmai la timpū".

Consiliulă medicală. — *Dr. A.* — Și đeu așa de gravă sē fiă bōla pacientei miele?

Dr. B. — Da, de unde, — ecă o nimica tōtă!

Dr. A. — D'apoi dară pentru ce ai trimisū în fuga calului la apotecă?

Dr. B. — Simplu și curatū numai pentru acea, că decă vomă întărđia cătu de puçinū, ușorū sē pōte în-templa ca sē se scōle înainte de ce amă apuca noi sei-dămū baremī o lingură de medicină.